

Hvem er kvenene?

Av Bjørnar Seppola

Det er mange som har forsøkt seg på å definere folke-navnet kven. Det mest vanlige har vært at man har tatt et historisk utgangspunkt. Kvenene har vært en norsk betegnelse på finskspråklige grupper som streifet omkring på Nordkalotten og som konkurrerte med nordmennene om handel og skattlegging. De er nevnt første gang i Ottars beretning fra 800-tallet. Ottar bodde trolig i Sør-Troms og kvenene opererer nord og øst for Ottars land.

I historiske kilder fra middelalderen treffer vi også på kvenene. De er en finskspråklig folkegruppe som driver jakt, fangst, fiske og handel på Nordkalotten. Fra rundt år 1600 skjer det en omfattende omlegging av næringsstrukturen i det nordlige området. Folk blir bofaste. Dette gjelder også kvenene. De slår seg ned som spredte boreisere og jordbrukere ved de store elvene og sjøene på innlandet og i fjordene på norskekysten. I løpet av 17- og 1800-tallet skjer det av ulike årsaker fler emigrasjonsbølger av folk fra innlandet ut mot kysten. De spredte kvenske bosetninger fra gammel tid vaks på denne tiden opp til hele bygdelag hvor finsk språk og kultur var dominerende.

Det var de historiske kvener. Eller kvensk historie om man vil. Det er imidlertid ikke dette utgangspunkt som er det viktigste for det arbeid vi har foran oss. Viktigere er kvenene som en del av det norske samfunn. Da den norske staten ble dannet i 1814 oppdaget man fort at det var minst tre folkegrupper i Norge. Eller tre typer nordmenn om man vil. De som snakket norsk, de som snakket samisk og de som snakket finsk. Denne siste gruppen ble registrert i norske folkeregistre og tellinger under benevnelsen kvener. Og her er vi ved kjernen til den kven-definisjonen som er aktuell for oss i dag.

Kvener er nordmenn med finsk etnisitet.

Enkelte vil kanskje hevde at man kan bruke betegnelsen kvener på tornedalinger, de finske på Kola-kysten og andre grupper. Det rokker imidlertid ikke

ved det faktum at kvenene i Norge ikke er finlendere i utlandet. Det er Norge som er vårt hjemland. Det er dette landet og dette samfunnet vi vil bygge ut og bo i. Vi har en like sterk historisk rett til det norske samfunnet som norsk- og samisktalende nordmenn. Og vi har en klar rett til å være nordmenn og samtidig dyrke finsk språk og kultur. Den norske staten har også plikt til å forvalte felles ressurser slik at vårt språk og vår kultur får sin rettmessige del.

Over fjellene i nord har det alltid flyttet mennesker. I de kvenske samfunnene er derfor en rekke mennesker født på finsk og svensk side av grensen. I finsk miljø i Nord-Sverige og i Finland lever det på samme måte finskspråklige mennesker som er født i Norge. Dette er et fenomen som trolig er like gammelt som befolkningen her oppe.

Noen har ønsket å trekke et skille mellom mennesker som er flyttet hit fra Finland i årene etter krigen og etterkommere av de gamle kvener. Dette er et unødvendig og uhensiktsmessig skille som ikke tjener kvenenes interesser. Det avgjørende må være hvilket samfunn man føler tilknytning til. Det må derfor legges vekt på egendefinisjon. Samtidig må man være åpen for at mange mennesker føler tilknytning til flere samfunn. Kanskje både norsk, finsk og samisk. Det kvenske er ikke et enten eller, men snarere et både og.

Den kvenske historien i Norge er en ærerik historie. Det er ingen lidelseshistorie. Likevel kan ingen benekte at fornorskningspolitikken har funnet sted. De kulturelle ferdigheter i egen kultur er sterkt svekket blant kvenene. Mange har mistet det finske språket. Andre kan kanskje noen få ord, ei regle, en visestubbe, en melodi. Det kan være mønstret i matta som bestemor vevde, eller formen på trauet som far laga som knytter til det finske. Eller det kan helt enkelt være vissheten om sin slekt og sin identitet. Likevel er følelsen av tilhørighet til det finske, kvenske der. Etnisitet er mye mer enn språk.

Væremåter, kunst, musikk, interesser og tenkemåter er alle deler av dypere strukturer i mennesket som springer ut fra det etniske. Dessuten er mennesket i stand til å lære. Både språk og mere til når man går inn for det.

Det viktige er at man tar utgangspunkt i det man er, og i det man har, og ikke det man har mistet.

Jeg har ingen tro på at det gamle kvenske miljøet slik det var før krigen, vil gjenoppstå. Tida med seilbåt, hesteskyss, tjærebrenning og isolerte bygdelag hvor alt foregikk på finsk er forbi. Jeg har imidlertid tro på at vi innenfor det moderne norske samfunn skal kunne skape plass for også den finske delen av vår kulturarv.